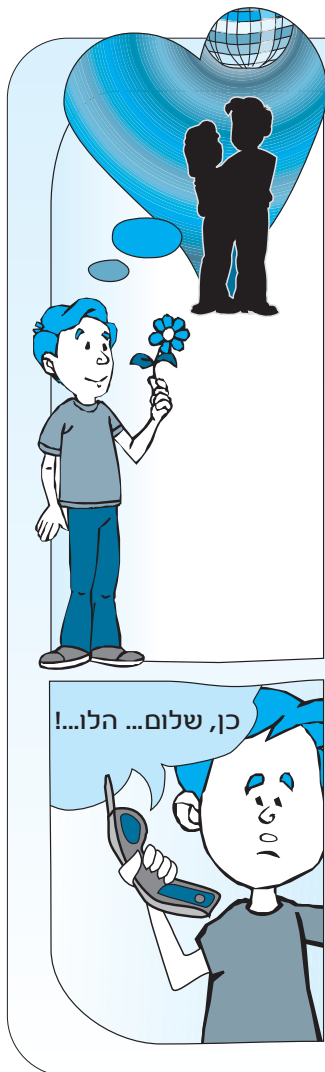

לא דיברנו עוד על אהבה

לא דיברנו עוד על אהבה

יחידה שביעית

א

ני בטח נראה כמו איזה אידיוט.

נדי מתקרבת אל השפופרת ומתרחקת ממנה, מתקרבת ומתרחקת.

להתקשר לנוגה או לא להתקשר? זו השאלה.

נכון שזה לא נשמע כמו שאלה של חיים ומוות, אך אם הייתם בכיתה שלי הייתם מבינים שזה לא נושא פשוט בכלל.

אני לא מבין מה קרה. מאז שחזרנו מהחופשה הכל השתנה פתאום. יש מסיבות מסוג אחר – מסיבות דיסקו – וכולם מדברים על להציע "חברות" זה לזה.

האמת היא שאין לי בעיה עם בנות, כלומר אני לא כזה שמסרב לשבת ולדבר איתן. נכון שרוב חברי הם בנים אך יש לי גם כמה ידידות. עד עכשיו אף אחד לא עשה מזה עניין.

אבל כמו שאמרתי, עכשיו הכל השתנה. קחו למשל את המסיבה של דורון, מחר. פעם הייתי מגיע למסיבות בכיף אבל היום שמעתי שחלק מן הבנים הזמינו בנות זוג למסיבה.

ולכן אני יושב כאן ליד הטלפון, מהסס, מתלבט ולחוץ. נוגה היא ידידה ואוכל להתקשר אליה. באמת יהיה נחמד ללכת למסיבה כשיש לי חברה, מישהי שתהיה איתי ואני אהיה איתה. מצד שני אנחנו בלאו הכי ידידים... אז בשביל מה כל ה"חברות" הזאת?

ולמען האמת זה אפילו מביך קצת להתקשר...

היד מתקרבת שוב לטלפון...

חקור ז' 1 על פי בראשית רבה פרשה ס"ח

מטרונה שאלה את רבי יוסי בר חלפתא, אמרה לו: "לכמה ימים ברא הקב"ה את עולמו?"

אמר לה: "לששת ימים, כמו שכתוב כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ (שמות פרק כ', פסוק י)".

אמרה לו: "מה הוא עושה מאותה שעה ועד עכשיו?"

אמר לה: "הקב"ה יושב ומזווג זיווגים – בתו של פלוני לפלוני, אשתו של פלוני לפלוני, ממונו של פלוני לפלוני".

אמרה לו: "וזהו אומנותו?! אף אני יכולה לעשות כן! כמה עבדים כמה

שפחות יש לי – לשעה קלה אני יכולה לזווגן!"
 אמר לה: "אם קלה היא בעיניך, קשה היא לפני הקב"ה כקריעת ים סוף".
 הלך לו רבי יוסי בר חלפתא. מה עשתה? נטלה אלף עבדים ואלף שפחות
 והעמידה אותן שורות שורות. אמרה: "פלוני יקח לפלונית ופלונית תיקח
 פלוני", וזיווגה אותן בלילה אחד.
 למחרת באו אליה – זה ראשו פצוע, זה עינו שמוטה, זה רגלו שבורה...
 אמרה להם: "מה לכם?";
 זה אמר "איני רוצה בזו", וזו אמרה "איני רוצה בזה".
 מיד שלחה והביאה את רבי יוסי בר חלפתא, אמרה לו: "אין אלוה
 כאלהיכם. אמת היא תורתכם, נאה ומשובחת, כל מה שאמרת יפה
 אמרת!".

אוהב, מחבב, מעריך... אמת או חובה... רווק זקן... צביטה, נשיקה, סטירה...
 חמש דקות בגן עדן... אפשר להציע לך חברות?... מקובלים ומקובלות...
 מוכר?

תִּימוֹת של אהבה וחיזור לא נעלמו מחיי המתבגרים הצעירים; הן חיות בחוויה של
 בני ובנות כיתה ו' ונדמה אף שהגיל שעוסקים בו בנושאים אלו יורד משנה לשנה...
 כפי שאתם, המורים והמורות, ודאי חשים, במקרים רבים קיימים מתחים רבים
 סביב נושאים אלו. "אוורור" הנושא באמצעות שיחות יכול לתרום בוודאי לאווירה
 טובה יותר בכיתה; רצוי כמובן להרחיב מעבר ליחידה המוצעת כאן. חומר רב תוכלו
 למצוא בתכנית "כישורי חיים" שיצאה לאור מטעם שפ"י – השרות הפסיכולוגי
 ייעוצי.

יחד עם העובדה שלא ניתן להתעלם מנושא זה בתכנית שכותרתה "הוא והיא", עולה
 אצלכן בוודאי השאלה, מדוע חשוב לעסוק בנושא במסגרת תכנית לימודים של תל"י?
 הרי המקורות כמעט שאינם עוסקים בנושא האהבה!
 ההיבט היהודי-המוסרי הוא לפי תפיסתנו הדרישה להקפיד על יחסי אנוש תקינים
 גם בשלב של "חציית גבולות" לעבר היחסים בין המינים. חשוב להעביר לתלמידים
 מסר שאהבה היא דבר טוב חשוב וטבעי, דבר שכל בני האדם מחפשים ורוצים, אולם
 יחד עם זאת אסור לנו לשכוח את הערכים שבין אדם לחברו, הנכונים תמיד, כגון
 הזכות לפרטיות, והקפדה על הכלל של "אל תלבין את פני חברך ברבים" (כשמדובר
 למשל במשחקי "אמת או חובה" ודומיהם).

היחידה פותחת בניית סיפורים מקראיים המרמזים על יחסי אהבה תוך ניסיון
 לעמוד על מורכבות הרגשית במצב זה; בהמשך מובאות נקודות לדיון. כדאי להתאים
 את נושא הדיון לנושאים המתאימים לכיתה. לבסוף יובאו, לשם ניתוח, מספר שירי
 ילדים בנושאי אהבה.

סיפורי אהבה במקרא

סיפור אהבה מובהק אחד יש במקרא והוא סיפור אהבתם של יעקב ורחל, וגם שם רב הסמוי על הנגלה. דמויות נוספות שאהבתן אינה מוצהרת אך עולה מן הכתובים הם אלקנה וחסנה: שמואל אי פרק א'; דוד ויהונתן: שמואל אי פרק י"ח; מיכל ודוד (ואולי מיכל ופלטי בן ליש?); שמואל אי פרקים י"ח-י"ט, כ"ה, ושמואל ב' פרקים ג', ו'; דוד ובת שבע: שמואל ב' פרק י"א; אמנון ותמר: שמואל ב' פרק י"ג.

יעקב ורחל

בפרק כ"ט בספר בראשית אנו עדים לסיפור אהבה מיוחד במינו. ארבע עשרה שנה של עבודה קשה בתנאים לא תנאים, חיכה יעקב לאהובת ליבו רחל עד שזכה בה. יעקב עבד שבע שנים כדי לזכות ברחל כפי שסוכם עם דודו, לבן, והזמן לא פגם באהבתו; להפך – הזמן "התקצר" בזכות האהבה: "וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל שִׁבְעַת שָׁנִים וַיְהִי בְּעֵינָיו כְּיָמִים אֶחָדִים בְּאֵהָבָתוֹ אֹתָהּ" (פסוק כ'). אולם לתדהמתו, בליל הכלולות גילה יעקב כי רומה בידי לבן, ובמקום רחל קיבל את לאה, אחותה הבכירה של רחל, לו לאשה. שבע שנים נוספות, לכן, עבד יעקב כדי לזכות גם ברחל. ככל סיפורי המקרא גם סיפור זה תמציתי ביותר, ומי שאחראי להשלים את הפערים הוא הקורא. פער אחד בולט בסיפור והוא התחום הרגשי – לא נאמר לנו כלל כיצד הרגישה לאה כאשר הבינה שיעקב בעצם רוצה את אחותה ולא אותה? כיצד הרגיש יעקב כשהבין שקיבל את לאה במקום רחל? מה הרגיש לבן כשנתן ליעקב את לאה? ומה הרגישה רחל באותו לילה כששכבה לבדה במיטתה...

לאחר קריאת הסיפור או שיחזורו, כדאי לנסות לשער מה היו הרגשות שהיו מעורבים בכל הסיפור: אילו רגשות לדעתכם עלו אצל כל אחת מהדמויות (קנאה, כעס, אהבה התרגשות, אכזבה)? כיצד הרגישו הדמויות (יעקב, לבן, לאה, רחל) במצבים השונים, למשל: כיצד הרגישה לאה כשהבינה שיעקב רוצה בעצם את רחל וכדומה. אפשר להתייחס גם לתיאור מותה וקבורתה של רחל (פרק ל"ה, פסוקים י"ט-כ'): מה נאמר שם על יעקב? האם הוא היה אדיש למותה של רחל? האם ניתן לשער מה הרגיש?

■ הצגה:

ניתן לבקש מן התלמידים להציג מצבים מן הסיפור תוך התייחסות לרגשות הדמויות.

■ כתיבה יצירתית:

ניתן לכתוב דיאלוגים דמיוניים שהתנהלו בין לאה לרחל במהלך חייהן עם יעקב, או לכתוב מכתבי אהבה שכתבו יעקב ורחל זה לזו.

מרכיבים ביחד שאלון ומראיינים הורים, אחים, או כל מבוגר חשוב אחר – הנושא: "האהבה הראשונה"; או: "מה חשבו על אהבה כשהם היו בכיתה ו'". מעניין לבדוק אם אלו שאנו פונים אליהם היו מהמקובלים בכיתה; האם היתה להם חברה או שהיה להם חבר? מה הם חשבו על הנושא? מהתלמידים לסיכום הראיון והצגתו בכיתה, לבחון מחדש את עבודתם, ולנסח לעצמם דבר אחד חדש שלמדו ממנו.

גוף היחידה

ניתן לפתוח את השיעור בדיווח על הראיון: דבר חדש שלמדתי מן הראיון. אפשר לפתח בדיון את אחד הנושאים שיעלו מן הראיונות או להתמודד עם אחת השאלות הבאות:

מה היא אהבה?

- מה היא אהבה? ... מה גורם לנו לאהוב אנשים מסוימים?
- מה עושים כשאוהבים מישהו או מישהי? האם, ואיך, להראות את האהבה? (ניתן להיעזר בסיפור "סומכ" של עמוס עוז).

מקובלים ומקובלות

- "מקובלים ומקובלות" – מה גורם לכך שילד מסוים מקובל ואחר לא? האם זה מצב טבעי הכרחי? האם זה מצב רצוי או לא רצוי? איך מרגיש ילד לא מקובל בכיתה? איך מרגישים המקובלים – האם תמיד טוב או שאולי הם חוששים לפעמים לאבד את מקומם? האם יש קשר מראהו של ילד לבין היותו מקובל או לא מקובל? (ראו יחידה מספר שש בשם "איך אני נראה?".)

מה עושים במסיבת כיתה

- מה עושים במסיבות כיתה? האם יש בהן תוכן? האם יש בכיתה מסיבות שהכל משתתפים בהן או שמשתתפים בהן רק חלק מהתלמידים? האם כדאי שיקבעו חוקים בכיתה בנושא זה?

חברות

- איך, מתי ואיפה מבקשים חברות?
- איך מסרבים להצעת חברות, ומה עושים כשלא רוצים אבל "לא נעים"? כיצד לפעול באופן אסרטיבי – כיצד לעמוד על דעתך מבלי לפגוע באחר.
- איך "מקבלים" סירוב?
- איך נפרדים מחבר או חברה?
- מה עושים כשמקנאים בחבר או חברה של הילד שאוהבים?
- מה עושה מי שמרגיש שעדיין הוא לא מוכן לחברות עם בן המין השני - האם יש לחץ כיתתי בכיוון זה?
- האם חברים נוגעים זה בזה? עד כמה? האם הדבר רצוי?

הערה

ייתכן שאחד מהתלמידים יעיר שהומוסקסואליות של גברים אסורה על פי התורה. לאיסור זה ניתן להתייחס משתי נקודות מבט: האחת – לא כולנו שומרי מצוות; לגבי מי שאינו מייחס חשיבות לשמירת מצוות, אין מקום לדבר על איסור – האיסור חל רק אלה שמקבלים את מסגרת ההלכה. ונקודת מבט אחרת: כדאי לדעת כי גם בין אלו המגדירים עצמם כדתיים יש הומוסקסואלים. רוב הרבנים אינם מתירים הומוסקסואליות (נדאי שלא בפומבי). ההומוסקסואלים הדתיים חיים לעתים קרובות בקונפליקט, נלחמים "ביצרם" כל חייהם, או שהם פשוט עושים כרצונם בתחושת אשמה ופחד. בחוגים דתיים ליברלים הנושא שנוי במחלוקת ועדיין נידון. כך למשל, יש הטוענים שיש להתייחס להומוסקסואליות כזהות כוללת של הפרט ולא לראות את המרכיב המיני בלבד שבתוכה, שהוא זה האסור מן התורה. ניסיון אחר לפתור את הקושי ההלכתי מבוסס על ההנחה שהחוק המקראי התייחס ליחסים הכוללים בתוכם מרכיב של השפלה, שלעתים קיים ביחסים בין גבר לאשה אך אסור בין גבר לגבר. החוק המקראי אינו מתייחס לזוגיות הומוסקסואלית בין שוים ולכן אינו רלוונטי לגביה. לסביות אינה אסורה בתורה, אך חכמי התלמוד, ואחריהם גם הפוסקים, אסרו אותה. ההתמודדות, לכן, של לסביות עם ההלכה, מעט פשוטה יותר.

ועוד

- איך מרגישים עם גילויי אהבה של אחים בוגרים או של ההורים? מבוכה, קנאה, פליאה, שמחה, שוויון נפש...?
- הומוסקסואליות ולסביות – ילדים נוטים להשתמש במילה "הומו" או "לסבית" כקללה. כדאי לברר עם הילדים אם הם אכן מבינים את משמעות המילה, ולהדגיש שמדובר בבני אדם שבחרו בחירה לגיטימית לחיות את חייהם עם בני זוג מאותו המין. כשם ששימוש בשמות קבוצות מיעוט כגון "יהודי", "רוסי" ו"דוס", כמילות גנאי, בוודאי אינו מקובל עלינו כמחנכים, כך יש לגנות את השימוש בשם "הומו" או "לסבית" כמילת גנאי.

יצירה:

ניתן להכין כרזות בנושא אהבה תוך שילוב אחד המסרים שהועברו בשיעור כגון לא כל אחד מוכן לאהבה, משהו על הקנאה, אפשר לאהוב גם בלי למשוך בצמות... לשם הכנת הכרזה יש לחשוב על סיסמא מתאימה ועל ציורים וצבעים מתאימים.

- ניתן לבקש מהתלמידים להכין קולאז' מְפְתָבִי עת בנושא האהבה. רצוי מאוד לשוחח עם התלמידים על השאלה האם תמונות עירום ופורנוגרפיה מבטאות אהבה?

חשיבה:

לעתים קרובות משתמשים במושגים "אוהב", "מחבב", "מעריך" ועוד – כדאי לחדד את משמעותם ולבחון אם משתמשים בהם בצורה נכונה.

הצגה:

- משחקי "הדמיה" של אירועים ממסיבת כיתה. לפני מסיבה... לצייר או להציג חמישה ילדים – איך הם מתכוננים למסיבה ומה הם חושבים.